

POSLEDNÍ DOPIS

MARKÉTA CHALOUPKOVÁ

5. DÍL SÉRIE APOKATASTASIS

POSLEDNÍ DOPIS
Markéta Chaloupková

Poslední dopis
© Markéta Chaloupková

Nakladatel:

Josef Chaloupka
Do čtečky.cz
www.doctecky.cz
Liberec 2020

ISBN 978-80-907854-3-9

Obsah

1. kapitola	5
2. kapitola	7
3. kapitola	11
4. kapitola	13
5. kapitola	17
6. kapitola	20
7. kapitola	24
8. kapitola	27
9. kapitola	30
10. kapitola	33
11. kapitola	37
12. kapitola	40
13. kapitola	43
14. kapitola	49
15. kapitola	53
16. kapitola	56
17. kapitola	60
Doslov:	64

1. kapitola

„Už jsi objednal ty letenky, Jamesi?“ vyhrkla Luisa Wardová rozrušeně do telefonu na svého manžela. Bylo září roku 2019 a oni se rozhodli, že vyrazí na dovolenou do Provence. Oba byli již v důchodu a táhlo jim na sedmdesát a většinou spolu cestovali do zahraničí takhle v září, kdy se děti vracely do škol, na cestách ubylo turistů a nebylo takové vedro.

Luisa nyní pomáhala synovi ve starožitnictví, které před mnoha lety založila a ve kterém pracovala skoro celý svůj život, a James měl za úkol začít zařizovat jejich dovolenou.

„Ještě jsem se k tomu nedostal, miláčku,“ řekl James trochu provinile, protože to měl to dopoledne v plánu, ale nakonec si pustil televizi a zůstal sedět u filmu, který už v minulosti několikrát viděl, ale měl ho rád.

„Tak to, prosím tě, ještě nedělej. Víš, jak jsem ti říkala, že tu máme nábytek z toho zdemolovaného domu z 18. století, který tehdy patřil nějakému Georgovi Steelovi? Našli jsme tam v tajné zásuvce psacího stolu zajímavé dokumenty, včetně rodokmenů. Vypadá to, že je to náš předek. Jeho dcera si vzala roku 1756 nějakého Elijaha Warda. Ty rodokmeny, co jsou tu napsané, sahají až někam do 14. století. A je tu toho víc, různé dopisy a tak. Zaujalo mě na tom jedno jméno, některé ty dopisy jsou podepsané Nikolas Renard. Začíná to Drahá Lucie a na konci je jeho jméno. Mrkla jsem se na něho na internet, protože to znělo tak francouzsky a představ si, že to byl nějaký hrabě, který žil v letech 1646 – 1731 a přeložil Nový zákon. Moc jsem toho k němu v angličtině nenašla, ale zaujalo mě to asi hlavně proto, že je to tvůj předek.“

„Co se píše v těch dopisech?“ zeptal se James. „Je to po těch letech ještě čitelné?“

„Čitelné to je, i když špatně. Problém je, že je to francouzsky. A na to potřebujeme tebe. Thomas to teď skenuje a zkusí to ztmavit, aby se to dalo lépe přečíst. Každopádně mě zaujalo, že ten poslední dopis je napsaný 18. srpna 1731 a je adresovaný té Lucii, ale pak je tam připsáno půl stránky, které jsou podepsané Julie a je tam něco jako 'papa est mort' – to asi znamená, že zemřel, ne?“

James přisvědčil.

„Přijde mi to zajímavé najít dopisy nějakého biblického překladatele, který se narodil v 17. století a mít dokonce v ruce text, který napsal možná chvíli před smrtí.“

„A co to má společného s naší dovolenou?“ zeptal se James. „Narodil se v jiné části Francie a chtěla bys kvůli tomu jet jinam?“

„Přesně tak,“ přitakala Luisa a zasmála se. „Je vidět, že už mě máš přečtenou. Akorát že to není ve Francii. Je to velký ostrov v Atlantiku asi čtyřicet námořních mil západně od La Rochelle. Jmenuje se to Le pays de Cygnes. Dívala jsem se na to jen zběžně na internetu a vypadá to tam moc pěkně, staré zámky, čisté pláže, dokonce jsem tam našla nějaký penzion v hlavním městě Rouge, který se jmenuje 'Râteau Renard' – že by Renardova ratejna?“ zažertovala Luisa.

„To znamená hrabě,“ upozornil ji James.

„Tak tím lépe,“ řekla Luisa, „třeba to s ním bude mít něco společného. A pak je na tom ostrově ještě velké město, které se jmenuje Croy, a já jsem si v tom rodokmenu všimla jména Adam Croy. Prostě mě to celé zajímá a ten ostrov vypadá malebně. V Provence jsme už byli, takže kdyby ti to nevadilo, ráda bych se vydala na Le pays de Cygnes.“

James se zasmál. „Co bych pro tebe neudělal?“

„Zkus se na to, prosím, podívat. Ve francouzštině toho vyskakuje na internetu mnohem víc, ale tomu já samozřejmě nerozumím,“ požádala ho Luisa.

James vypnul po tomhle telefonátu televizi, odnesl z obýváku nádobí od snídaně a trochu provinile se podíval na hodiny. Bylo už skoro deset a on byl ještě v pyžamu. Rychle se převlékl a vyčistil si zuby. Česat se nemusel, protože už nebylo co. Pak se posadil k notebooku.

Podíval se na krátké video o ostrově Le pays de Cygnes, a pak si prohlédl fotky penzionu, o kterém se Luisa zmínila. Byl to větší městský dům s rozlehlou zahradou, ve kterém Nikolas Renard žil se svou ženou v pozdějším věku a který po jejich smrti zdědila jeho dcera Julie. Lidé, kteří penzion vedli, byli Renardovými potomky, i když se jmenovali úplně jinak. Na příští týden tam bylo poslední volné místo, tak ho James chvatně zarezervoval. Následně se chvíli zabýval tím, jak se tam dostanou. Přímé lety na ostrov nenašel, ale do La Rochelle se dalo z Cambridge dostat dobře, a to přímo ze Stanstedu, který byl na půl cesty mezi Londýnem a Cambridge. Nebylo ani třeba cestovat přímo do hlavního města. Let měl trvat hodinu a půl bez mezipřistání a následně by se měli dostat lodí za zhruba dvě hodiny na ostrov. Nebylo to složité zařizování, obzvláště pro někoho, kdo celý život pracoval jako učitel francouzštiny. Proto také jezdil James tak rád do Francie a čím odlehlejší místo si vybrali, tím býval raději. Vždycky se snažil vyhýbat hlavním turistickým destinacím. Měli pak nejen více klidu, ale mohli se mnohem snáze sblížit s místními lidmi a poznávat jejich kulturu. Důležité pro něj bylo, aby byli poblíž moře. Z Renardova bývalého domu to bylo na pláž tři sta metrů a byla tam soukromá pláž. V penzionu bylo navíc jen osm pokojů, takže to byl přesně ten typ ubytování, jaký měli Wardovi rádi.

James byl sám se sebou spokojený, že vše tak rychle a dobře zařídil, a až když byl hotový, otevřel si podrobnější životopis hraběte Renarda. Po pár řádcích se zamračil. Měl pocit, že se asi trochu unáhlil. Všechno začal zařizovat narychlo, aby nezmeškal ten poslední volný pokoj. Chtěl tím Luise udělat radost. Teď ale četl, že hrabě Nikolas Renard byl univerzalista, byl autorem dost zvláštního překladu Bible, a ještě k tomu napsal jakousi studii o problematických slovech v Bibli. Jmenovalo se to hrozně: „Pročež ráčili mnozí překladatelé o věčných trestech psáti, a pročež si dovoluji namísto toho o dočasné nápravě mluvit“.

James zavrtěl nechápavě hlavou. Byl horlivý letniční a tyhle pokusy o to popírat, že Bible jasně mluví o věčném trápení, mu přišly hloupé. Kdysi o tom shlédl jeden neprůkazný dokument a dál už se tím nezabýval. To kdysi bylo tehdy, když před osmnácti lety spáchal jeden z jejich dvou synů sebevraždu. To pomyšlení na to, že je Edward na věky ztracený, bylo bolestné a na okamžik měl za to, že tou bolestí snad zešílí a byl ochotný se chytout jakéhokoliv stébla slámy, ale přece jen to, co tehdy o myšlence spasení všech slyšel, byla jen nebiblická filozofie a pouhá přání lidí, kterým se nelíbila pravda. Hodil to tedy za hlavu a upnul se raději k naději, kterou se utěšovali všichni protestanti, které znal: třeba Edward ještě v posledních vteřinách přijal Krista. Třeba přece jen v pekle neskončil. Při té myšlence navíc tehdy cítil podivný pokoj, a tak se na ni plně upnul, ale žijícím hříšníkům zvěstoval dál nelítostnou pravdu: Jen ten, kdo vyzná Ježíše Krista jako svého Pána a Spasitele tady na zemi, může žít na věky věků v nebi.

James si trochu povzdychl, ale Nikolas Renard byl evidentně jeho předek, tak se rozhodl, že si o tom podivínovi něco přečte. Docela ho zaujalo, že se hrabě Renard jako potenciální následník trůnu rozhodl zbavit právoplatného krále a za tento svůj pokus o vraždu byl uvězněn. Hned na to se obrátil a začal překládat Bibli. Detaily se na internetu nedozvěděl, ale zjistil, že se dochoval jeho deník, který později někdo zpracoval jako knihu. Dále se kromě jeho studie o biblických slovech dochovaly ještě

nějaké pohádky, které sepsal pro své děti a četná vnoučata a pravnoučata. Hrabě Renard měl čtyři děti, dvacet vnoučat a nepočítaně pravnoučat a dožil se požehnaného věku pětadesáti let, takže měl ony pohádky evidentně komu vyprávět.

James si otevřel Renardovu studii o problematičtých slovech v Bibli, ale v tu chvíli si všiml, že mu Thomas poslal e-mail. Proto si onu studii uložil do dokumentů a namísto toho si otevřel naskenovaný dopis, který mu jeho syn poslal. A zatímco si četl poslední dopis Nikolase Renarda, přišlo mu několik dalších e-mailů.

Zvědavě otvíral jeden dokument za druhým.

2. kapitola

Luisa zůstala celý den ve starožitnictví, protože Thomasova prodavačka byla nemocná a James měl spoustu času na to si ony dokumenty projít. Kromě čtyř dopisů tam byly také oddací listy a rodokmen, který si James se zaujetím prohlédl. Pak šel najít starý sešit, do kterého si kdysi dávno ručně sepsal rodokmen jejich rodu.

Nejstarší jméno, které tam bylo uvedené, bylo Elijah Ward. Nemohl to ale být ten samý Elijah, zmíněný tady, protože tento Elijah Ward žil v letech 1758 – 1823. Pravděpodobnost, že by to byl nejstarší syn Elijaha Warda, který se narodil roku 1730 a pak se roku 1756 ženil s nějakou slečnou Steelovou, byla ale dost velká. Wardů bylo v Cambridge a v jejím okolí málo a všichni byli nějak příbuzní.

James se na chvíli zamyslel a napsal do Googlu „Ward“ a „Le pays de Cygnes“. Byl to jen takový nápad a překvapilo ho, když se tam objevilo jméno Jonathan Ward, 1646 – 1725 a kázání na téma „Hříšníci v rukou rozhněvaného Boha.“ James si chvíli četl něco o Jonathanovi Wardovi a udiveně u toho vrtěl hlavou.

Když o tři hodiny později přišla domů Luisa, uvědomil si James, jak je z toho celodenního sezení u počítače rozlámaný.

„Nezvládla bys procházku?“ zeptal se své ženy a začal se protahovat. „Mohli bychom si zase jednou zajít na večeři.“

„Popravdě řečeno bych si nejraději někam sedla a nic bych nedělala,“ podívala se na něho Luisa.

„Aspoň krátkou,“ žadonil James. „Celé odpoledne tady sedím a procházím všechny ty dokumenty, ani jsem si nevšiml, že už je tolik hodin.“

Luisa se nakonec dala přemluvit a oba se vydali ven. Waterbeach, kde bydleli, byla větší vesnice severně od Cambridge. Do centra města to bylo skoro deset kilometrů, ale oni tam v poslední době moc často nejezdili, tedy pokud zrovna nepomáhali synovi ve starožitnictví. Většinou se tam vydávali jen v neděli na bohoslužbu, cestou se pak stavili ve velkém Tescu v Miltonu, další vesnici, která byla po cestě, aby si nakoupili, a přes týden většinou zůstávali doma ve vsi. Waterbeach sice nebyla velká, ale nacházela se poblíž řeky Cam a byl v ní dokonce menší jachtařský klub. Navzdory tomu, že Cam byl místy spíš takový větší potok, obyvatelé Cambridge i přilehlých vesnic svou říčku milovali a maximálně ji využívali. V centru se dalo plout na loďkách, podél řeky vedla cyklostezka, kotvily na ní obytné lodě a ve Waterbeach pak bylo kotviště, kde měly své lodě desítky nadšenců. Wardovi svou vlastní loď nikdy neměli, ale Luisy bratranec byl vášnivý jachtař a občas je svezl na té své.

Luisa s Jamesem bydleli v jednom z těch typických malých cihlových domků, které neměly žádnou pořádnou zahradu ani plot, jen malý pozemek, kde se dalo zaparkovat a kde Luisa pěstovala pár keřů a květin pro radost, na jejichž údržbu jí stačila tak hodina měsíčně. Když byly děti malé, tak jí občas bylo líto, že nemají větší prostor, ale čím byla starší, tím spíše oceňovala, že nemusí někde lézt po čtyřech a celé hodiny plít nebo sekat trávu – tu zavrhla už dávno a celou malou zahrádku osázela.

Ted' se vydali k restauraci The Bridge, která stála přímo u řeky. Byl krásný podzimní den a na velké předzahrádce se dalo v soukromí posedět a v klidu si popovídat.

„Myslíš, že jsme s těmi lidmi příbuzní?“ zeptala se Luisa cestou.

„V podstatě potřebujeme prokázat spojitost mezi Elijahem Wardem narozeným roku 1758 a tím Elijahem, kterého si vzala Ann Steelová roku 1756 a budeme mít z jedné strany náš rodokmen až do 14. století. Ta pravděpodobnost je podle mne vysoká, je to zcela logické, ale chybí nám pro to důkaz. Volal jsem bratránkovi, který si k sobě po strýčkově smrti vzal všechny staré oddací a křestní listy, které strýc nashromáždil, ale dál než k tomu Wardovi z roku 1758 to nesahá. Každopádně jsem mu přeposlal ty skeny, dost ho to zaujalo. Uvidíme, co ještě zjistíme, až to detailně pročtu. Je to obtížně čitelné a dnes jsem to jen tak zběžně prošel a přeložil jsem slovo od slova jen jeden z těch dopisů. Každopádně je to všechno poměrně zvláštní.“

„Co je zvláštní?“ podívala se na něho Luisa nechápavě.

„Na tom francouzském ostrově žil kazatel, který měl zcela anglické jméno Jonathan Ward. S Nikolasem Renardem byli stejný ročník a mezi oběma rodinami proběhly dva sňatky.“

„Toho jsem si všimla,“ přikývla Luisa. „Julie Renardová si vzala Josepha Warda a Lucie Renardová -Croyová někdy ve čtyřiceti ovdověla, a pak se podruhé vdala za někoho, kdo se jmenoval francouzsky Matthieu Ward. Měli spolu jediné dítě, syna Elijaha, který se narodil roku 1730 tady v Cambridge, když jí bylo pětáctyřicet. To je ten náš Elijah, se kterým potřebujeme najít spojitost.“

„Jenže Nikolas Ward byl univerzalista a Jonathan Ward byl kazatel, od kterého se dochovalo dost děsivé kázání o pekle. Na základě jeho plamenných řečí tehdy nějaký mladý kluk zavraždil deset dětí, aby je poslal do nebe. Warda za to na pět let zavřeli a on už nikdy znovu nekázal, místo toho začal učit na univerzitě a později se stal jejím rektorem. Ještě navíc chudák pracoval celé ty roky, co byl zavřený, na francouzské konkordanci, a když byla hotová a měla jít do tisku, vypukl v té tiskárně, kde byly veškeré jeho podklady, požár a všechno to lehlo popelem. Francouzskou konkordanci pak vydal až někdo úplně jiný roku 1840. Je docela zvláštní, že se takhle názorově odlišní lidé dali nějak dohromady a jejich děti se vzaly a to dokonce dva páry z nich. Zajímalo by mě, kde se ti dva potkali. Renard také nebyl žádný svatoušek. Ačkoliv přeložil Nový zákon, tak se ještě předtím pokusil zabít krále a na tom překladu pracoval zřejmě ve vězení. A navíc z nějakého důvodu také učil na univerzitě, takže nevím, jestli se nesetkali třeba tam. Chtěl jsem si o něm objednat nějakou knihu, ale pak jsem si řekl, že je to nesmysl. Trvalo by pár dní, než by to poštou přišlo a mnohem spíš ji pak seženu přímo na Le pays de Cygnes.“

Luisa se zasmála. „Začínám být ráda, že jsou to tvoji příbuzní a ne moji. Já, aspoň pokud vím, žádné usvědčené zločince mezi svými předky ani ve svém okolí nemám.“

Během řeči došli do restaurace a James se ani neobtěžoval studováním jídelníčku. Oba dva si objednali rybí koláč, což byla spíše taková zapečená bramborová kaše s mořskými plody a usadili se na předzahrádce.

„Podařilo se ti přeložit ten poslední Renardův dopis?“ vyzvíдалa Luisa.

James zavrtěl hlavou. „Zběžně jsem se na to podíval, ale pak jsem přeložil jeden z těch prvních dvou dopisů. Má datum 17.8.1729. Úplně nejstarší dopis, který byl asi nahoře, je opravdu špatně čitelný. Byl adresovaný Mattovi Wardovi a byl z roku 1725. Ten jsem zatím vynechal. A pak tam bylo tohle.“

Moje milá Lucie,

už zase jsi mi utekla někam do dáli a jediné, co nám zbývá, jsou dopisy. I když tentokrát je to vše jiné. Ty i tvůj nový manžel jste odjeli s mým požehnáním. A já tu zůstávám se svými vzpomínkami. A se svou bolestí. Stále mi někdo odchází – nemusím zmiňovat, jak jsem měl rád Adama a jak mě bolelo, když odešel někdo tak mladý, jako byl on. Ale v posledních měsících mi bylo jasné, že odejde jeden z mých nejbližších a nejstarších přátel, a ten bolestný den nastal včera.

Včera zemřel David Paon. Samozřejmě jsem to již nějaký čas očekával, již pár měsíců na tom nebyl se zdravím dobře. Navíc byl o osm let starší než já a víš, že mi nedávno bylo třiaosmdesát. Vlastně jsem ani nečekal, že tu bude tak dlouho, ale stejně mi připadá, že na něco takového nemůže být člověk nikdy dostatečně připravený.

Když zemřel Jonatan, a teď nemyslím Jonathana Warda, ale onoho biblického Jonatana, tak král David řekl, že mu byl velmi drahý a jeho láska pro něj byla hlubší než láska k ženám (2. Sam. 1:26). Takhle bych to asi nevyjádřil, protože Tvoje maminka je pro mě přece jen na předním místě, ale myslím, že bez Davida bych nikdy netušil, jak hluboce může muž milovat svého dobrého přítele.

Snad je to i proto, že ten, komu se hodně odpouští, hodně miluje. A moje láska k němu pramenila z jeho laskavosti a odpuštění. Nebyla v ní ta svoboda dvou lidí, kteří si nic nedluží, tak jako vůči Tvé mamince, ale o to spíš jsem si toho vážil.

Dlouho jsem si myslel, že po tom, co jsem se snažil udělat, v podobnou lásku a v podobně hluboké přátelství nemohu doufat. Ale živě si vzpomínám na jeden den, kdy jsem znovu vyjádřil svou lítost nad svými hloupými plány a svou touhu, aby na našem vztahu nebyla navždy tahle poskrvna.

Nedovedl bych už přesně říct, který rok to bylo, ale ten okamžik si vybavuji přesně. Učil jsem tehdy Davida hrát šachy a jemu to moc nešlo. A já měl po tom všem nepříjemný pocit i z toho, že bych měl zajmout jeho šachového krále. Řekl jsem mu, že bych si nikdy nedovolil vztáhnout ruku na svého krále nebo usilovat o jeho místo a on mi tu figurku sám podal a řekl mi, že ví, že král je v mých rukou v bezpečí. Na to jsem mu pak řekl to, co jsem již zmínil.

David se na mě zamyšleně podíval a vzal si do ruky dva pomeranče. Dodnes si pamatuji téměř slovo od slova, co mi řekl.

„Víš, Nikolasi,“ začal tehdy. „Myslím, že máš utkvělou představu, že na to, aby byly vztahy dobré, musí i dobře začít. Ale se vztahy je to podle mne tak, že v běžném životě má každý z nás vůči lidem, které až tak dobře nezná, jakousi ochranou kůru, stejně jako tyto dva pomeranče. A myslím, že vůči cizím lidem je to naprosto v pořádku, ale člověk by neměl mít podobný odstup vůči své rodině, manželce nebo svým přátelům. V tom se ty vztahy odlišují.“

David jeden z pomerančů položil zpět na mísu a ten druhý začal loupat. „V těch blízkých vztazích tuhle svou kůru pomalu a opatrně loupeme a odkládáme, a když ji oloupeme, můžeme spolu pak sdílet něco hodnotného, co je pro druhé lidi skryté.“

David doloupal pomeranč, půlku mi podal, a tu druhou začal jíst. Pak pokračoval. „Ale řekl bych, že je řada situací, nejružnějších konfliktů a nedorozumění, které nás dovedou buď k tomu, že se zatvrdíme a chráníme nebo že tu kůru ze sebe sloupneme o to rychleji. Protože v daný okamžik je to jediná možnost, jak o ty vztahy nepřijít. Já sám jsem kdysi velice urazil jak svého otce, tak svou budoucí ženu a v určitý okamžik svého života jsem se pak oběma omluvil a řekl jim o všem, co jsem tehdy prožíval. A to byl pro mě ten okamžik, kdy jsem ze sebe vůči nim sloupl všechnu tu svou kůru. A od té chvíle byly naše vztahy podstatně hlubší a lepší, než kdy dřív. Bez toho by žádný vztah nebyl a můj život by se ubíral úplně jiným směrem.“

„Chcete tím říct, že mohu doufat v opravdové přátelství?“ zeptal jsem se.

David se usmál a přikývl, a pak pokračoval dál. Řekl mi něco v tom smyslu, že i pro něho náš vztah dost znamená. Zachránil jsem život jeho dceři a pomohl jsem mu vyjít z onoho učení o věčném mučení ztracených a za to je mi vděčný.

Každopádně onoho přátelství se mi opravdu dostalo a užíval jsem si ho celá desetiletí. A jedna z Davidových posledních vět, které mi řekl, byla, že je rád, že ho přišel navštívit jeho nejlepší přítel. Tak dlouho jsem toužil po jeho přátelství a téměř jsem se v ně neodvážil doufat. A nakonec mě, muže, který ho chtěl kdysi nechat zabít, označil za svého nejlepšího přítele. Tohle zmůže podle mne síla oněch těžkých okamžiků, které nás nutí loupat kůru z našeho srdce. A tohle zmůže Kristus.

Ty, moje milá, jsi byla jediná z našich dětí, s kým jsem si prošel určitým těžším a náročnějším obdobím. Tehdy jsem se tím trápil, ale pak došlo i mezi námi k onomu okamžiku, kdy jsi odložila tu svou kůru, a snad i proto jsi mi nakonec byla tak blízká. David měl i v tvém případě pravdu. Tyhle chvíle nás buď odcizí nebo sblíží a já se k tobě cítím připoután podivným poutem. Snad je to obdobný druh lásky, kterou jsem cítil tak dlouho vůči Davidovi.

Za chvíli bude oběd, budu s tím svým psaním končit. Svět se točí dál, i když nás pozitří čeká pohřeb velkého muže, který si získal mé srdce a já mám pocit, že jeho část bude pohřbena spolu s ním, jen aby byla vzkříšena v okamžiku, kdy dojde k naplnění i té mé naděje. Pak se zase sejdem obživení v Kristu a již nikdy nás nic znovu nerozdělí.

Opatruj se, má milá, s láskou tvůj táta, Nikolas Renard

James dočetl dopis a jen chvíli poté přinesl číšník jejich večeři.

„Hrabě Renard byl sice univerzalista,“ řekl James a pustil se do jídla a mezi jednotlivými sousty Luise řekl, co ten den zjistil, „ale tohle je docela zajímavý příběh o lásce a odpuštění. V první chvíli jsem si říkal, jestli jsem se trochu neunáhlil, když jsem tak narychlo objednal ty letenky, ale teď začínám být docela zvědavý a na ten ostrov se těším.“

„Je to koneckonců nejspíš tvůj předek,“ řekla Luisa, „tak není od věci si o něm něco zjistit. I když vážně nechápu, jak může někdo vyčíst z Bible něco jako spasení všech. To jsou ti lidé slepí nebo neumí číst? Co všechno musí ignorovat, aby něčemu takovému věřili? Je to totální nesmysl a nebezpečný blud.“

„Zítřka se na to podívám,“ ujistil ji James.

3. kapitola

„Nakonec to až takový nesmysl, jak se na první pohled zdá, není,“ řekl James druhý den odpoledne, když se Luisa vrátila z obchodu, a promnul si krk. Strávil u počítače celý den a byl úplně rozlámaný.

„Začal jsem studovat různé univerzalistické materiály a nemohl jsem se od toho odtrhnout,“ přiznal, když se usadili se šálkem čaje a se sušenkami v obýváku. „Kdybych to měl shrnout, tak jednou ze zásadních věcí, na které ti lidé staví svoje přesvědčení, je ta, že v Bibli je pro slovo 'věčný' použité slovo 'aiónion', a to ve skutečnosti podle nich 'věčný' neznamená. A nutno říct, že ty důkazy pro to jsou poměrně silné a přesvědčivé. Je to odvozené ze slova 'aión' a u toho se dá už jen z Bible velmi jasně dokázat, že je to mnohem spíše časově omezený věk než něco, co by mělo co do činění s věčností. A dál vysvětlují, že podstatné jméno a přídavné jméno od něho odvozené, nemohou mít jiný význam. Samozřejmě mě ihned napadlo, jak bychom pak mohli mít věčný život, ale i tam mají docela zajímavé vysvětlení. Tvrdí, že to my máme představu života tady a následné věčnosti, ale že Bible zmiňuje různé 'věky'. A podle nich jde ve skutečnosti o to, že na někoho v jakémsi budoucím věku čeká život a odměna a na někoho jiného trest. Takže podle nich jde spíš o život a trest budoucího věku. Dokazují to mimo jiné třeba i nějakým vyznáním víry z 5. století, ve kterém řecká církev opravila latinský výraz 'věčný život', kterým latinsky mluvící církev přeložila původní text, na 'život budoucího věku'.“

„To máš všechno do hraběte Renarda?“ zeptala se Luisa a trochu nadzdvihla obočí.

James zavrtěl hlavou. „Prolétl jsem zběžně to, co o těch slovech napsal, ale nakonec se mi nechtělo číst tak těžké texty ve francouzštině. Zjistil jsem, že takovým guru těchto univerzalistů byl chlapík, který se jmenoval John Wesley Hanson a žil v letech 1823-1901. Napsal toho zřejmě víc, ale většina toho, co jsem dnes prošel, cituje dvě jeho díla 'Bible Threatenings Explained'¹ a 'Universalism: The Prevailing Doctrine of the Christian Church During Its First 500 Years'². Zjistil jsem, že co se univerzalizmu týče, existuje spousta stránek, kanálů na Youtube i knížek. Ale v jednom kuse se odvolávají na tentmaker.org, to je zřejmě tak trochu jejich knihovna. A pak existují i různé Bible, které preferují. Něco z toho jsou nové překlady, ale dost si považují Young's Literal Translation z roku 1862, kde jsou tahle slovíčka striktně překládaná jako věk nebo věk-trvající.“

„To bych chtěla vidět, jak by mohl být univerzalizmus převažující doktrína křesťanské církve,“ odfrkla si Luisa pohrdlivě. „Možná tak tolerovaná hereze. Co si ti lidé vlastně myslí o pekle?“

„Samozřejmě na to mají dost vzájemně více či méně podobných vysvětlení, ale mne v tomhle směru zaujal na Youtube kanál 'The Total Victory of Christ'. Vlastně jsem ho našel tak, že jsem si vzal konkordanci a prošel jsem si dnes všechna místa o pekle. A musím říct, že mě trochu zarazilo, jak málo toho je ve Starém zákoně a že tam ti lidé o šeolu nemluví nijak zvlášť negativně. Pak jsem si uvědomil, že peklo je ve Zjevení hozené do ohnivého jezera, takže jsem si říkal, že se nebudu zabývat peklem samotným, ale napsal jsem si do vyhledávače 'univerzalizmus a ohnivě jezero' a hned mi to ukázalo tenhle kanál.³ A docela jsem se divil. Ten chlapík tam tvrdil, že je to metafora zlata taveného v ohni a že tam jsou v jednom verši hned tři výrazy, které nejsou dobře přeložené. Jednak říkal, že by

¹tj. Vysvětlení biblických hrozeb, <https://tentmaker.org/blog1/tag/j-w-hanson/>

²tj. Univerzalizmus: Převažující doktrína křesťanské církve během prvních pěti století. Hlavní body jsou v češtině shrnuty zde: http://nepekelnabible.cz/clanek_003_univerzalizmus_prevazujici_doktrina.html

³https://www.youtube.com/watch?v=4lHWv4zM7iA&ab_channel=TheTotalVictoryofChrist

nemělo jít o jezero ale o něco podstatně menšího, on to vykládá jako žhavou louži kovu v tavičském tyglíku. Evidentně je sám autorem nikoliv překladu ale upraveného textu Bible a tam to takhle má.

Každopádně mě zarazilo, jak drsná slova používá. Řekl tam, že jen někdo psychicky vyšinitý by mučil lidi v opravdovém ohni po celou věčnost a že by to určitě nenapadlo Boha, který je láska a navíc sám říká v Jeremiáši 7:31 ... 'vystavěli návrší Tófet, které je v údolí Hinómova syna, aby pálili své syny a své dcery ohněm, což jsem jim nepřikázal, ani mi nic takového nepřišlo na mysl'.

To slovo, které je v těchto pasážích překládané jako mučit, je podle něho doopravdy jen zkušební kámen používaný k testování čistoty kovů. Přišlo mi to tak neuvěřitelné, že jsem si to vyhledal na biblehub.com⁴ a vážně mě zarazilo, že je tam u slova 'mučit' ve skutečnosti nějaký zkušební kámen. On tam někde také vysvětluje, že by bylo vhodné přeložit to přeneseně spíš jako zkoušet nebo vyslýchat a že bylo možné vyslýchat lidi, respektive otroky, za pomoci mučení a z toho pak byl odvozený význam mučit, který to slovo podle něho v té době ale nemělo. Každopádně ať už to je to jakkoliv, tak tam zdůrazňuje, že to mučení nebyl trest ale způsob, jak z nich dostat pravdu.

Také tam zmiňuje slovní obrat, který používá král Šalamoun v Přísloví 17:3 'Na stříbro je tyglík, na zlato pec, ale srdce zkoumá Hospodin'. Ohnivě jezero je podle něho podobná metafora, která ukazuje na čištění zlata, nikoliv na jakési místo nebo jezero. Jde podle něho o abstraktní myšlenku, obraz člověka, který je přetaven jako zlato, pak otestován a znovu přetaven, a s každým dalším cyklem vzrůstá míra jeho čistoty. Je to tedy jen ilustrace procesu, který má na mysli nějaký cíl a konec a cílem je čistota té osoby.

A co se týče té věčnosti, tak tam je spojení slov 'aión', které jsem už zmínil a tenhle chlapík to tam zase dlouze vysvětluje a nakonec to překládá jako ve velkém věku věků. I když jsem si všiml, že ten Young tam má do věků věků, ale každopádně byl dost přesvědčivý, že to není na věky.“

Luisa se na Jamese zaraženě podívala. „O něčem takovém jsem v životě neslyšela. Ty to říkáš tak, jako by tě ten člověk zviklal?“

James pokrčil rameny. „Co mě na tom překvapilo je to, že jsem si myslel, že to ve skutečnosti bude neskutečný blábol, který bude spoustu věcí ignorovat a bude postavený jen na pár líbivých verších z Bible. Ale ve skutečnosti je to všechno dost důkladné. Kdybych dal další příklad, tak velice pečlivě rozlišují termíny ohledně pekla, třeba upozorňují na to, že v Petrovi 2:4 je výraz 'Tartaros', což byla nejhorší část řeckého podsvětí a musím říct, že mě sem tam napadlo, co to dělá v Bibli. Ale ve skutečnosti to tam není. Je tam sloveso 'tartaró', které by se dalo přeložit jako svrhnout dolů. A samozřejmě rozlišují mezi Gehenou a peklem – které vychází v hebrejštině ze slova šeol a v řečtině ze slova Hádes. Já jsem bral vždycky jako samozřejmost, že Gehena je totéž co ohnivě jezero. Kdysi mi to tak někdo řekl a nikdy jsem se tím nezabýval, ale Gehena je jen přepis výrazu 'údolí Hinóm', což bylo velice reálné místo vedle Jeruzaléma, kde bylo právě už to zmíněné obětiště Tófet. Navíc se tam pálily odpadky, popravovali zločinci a podobně. Tedy dnes jsem shlédl všechno možné a mám to už dost smíchané a je tam vidět, že i ti univerzalisté mají spoustu odlišných názorů, ale všiml jsem si, že dost z nich to spojuje s preterismem. Nevěří ve vytržení a druhý příchod Ježíše, ale mají za to, že se velká část těch věcí, které lidé vydávají za věčné soudy, týkala pádu Jeruzaléma. Ježíš třeba v Matoušovi 23 říká farizeům, jak chtějí uniknout soudu v údolí Hinóm a ujišťuje je, že na tu danou generaci padne krev všech spravedlivých – tedy evidentně při pádu Jeruzaléma. A vytahují různé verše, které jsem ani neznal. Třeba, že je někde v Izaiášovi, že Boží pec je Jeruzalém nebo že se lidé

⁴<https://biblehub.com/greek/928.htm>

půjdou podívat na mrtvolu těch, kdo se proti Bohu bouřili, jejichž červ neumírá a oheň nehasne. Není v tom nutně věčnost.“

Luisa zamyšleně přikývla. „Líbí se ti to kvůli Edwardovi, vid’?“ zeptala se na rovinu.

James pokrčil rameny a neodpověděl přímo. „Nejen kvůli němu. Prostě jsem očekával, že to bude promyšlený podvod, který ignoruje řadu skutečností, ale je to pečlivé, kromě toho, že to má opravdu logiku. Samozřejmě jsem se tím sotva začal zabývat. Postahoval jsem si ještě nějaké knížky, na které jsem narazil. Když jsem se na to zběžně podíval, tak se tam některé ty klíčové myšlenky opakují a doplňují, ale každopádně mě na tom dost zaujalo, že ti univerzalisté se s tím nemažou. Používají dost drsné výrazy. Klidně řeknou, že by Bůh byl sadistický šílenec, kdyby lidi mučil celou věčnost nebo že by evangelium bylo ve skutečnosti tou nejhorší zprávou na světě.“

„V tom mají rozhodně pravdu,“ přikývla Luisa. „Celý život to vysvětlujeme svobodnou vůlí a jakousi pochybnou spravedlností, ale když se nad tím člověk zamyslí, tak ta spravedlnost je první, co se dá lehce napadnout. Co je spravedlivého na tom zatratit někoho za to, co dělal třeba sto let, na věky věků?“

„Zatratit,“ zopakoval James. „Všimni si, jak jsme si navykli používat tyhle zjemňující výrazy, aby to nám samotným nepřipadalo divné. Proč neřekneš mučit? Ve Zjevení je přece, že dým z jejich muk vystupuje na věky věků a že budou mučeni nebo podle některých Biblí trýzněni na věky věků. Ten dým z toho zkušebního kamene má i z chemického hlediska mnohem větší logiku.“

„A co ta svobodná vůle?“ zeptala se Luisa.

„Nevím,“ řekl James. „Jsem z toho dneška úplně vyřízený a rozlámaný. K tomu jsem se nedostal. Ale vím jednu věc. Už nebudu používat tyhle zjemňující výrazy, které se snaží zakrýt to, že to protestantské evangelium je schizofrenní. Věříme v dobrou zprávu o tom, že milující Bůh dopustí nebo přímo zorganizuje to, že miliardy lidí, kterým nedal ani pořádnou možnost, aby ho poznali, budou někde bez konce, pořád a pořád, mučení. Zpíváme oslavné písně o tom, jak je úžasný a vůbec si neuvědomujeme, že jsme jako rozpolcení blázni. A ještě se díváme tomu, proč tuhle nádhernou zprávu, kterou musíme zabalit do neprůhledného obalu líbivých řečí, přemýšlející lidé nechtějí přijmout. Asi proto, že je šílená, ukrutná a nelogická, řekl bych!“

Luisa se na svého manžela chvíli dívala, pak vstala a prohlásila: „Myslím, že dnes opravdu potřebuješ procházku.“

4. kapitola

„V noci jsem se probudil,“ spustil James, zatímco se Luisa oblékala, „a úplně jsem cítil, jak mě zaplavuje naděje a úleva. Ale zároveň mám hrozný strach, že je to všechno falešná naděje.“

„Doufám, že zase nebudeš celý den nalepený u počítače,“ odpověděla Luisa věcně.

James místo odpovědi přešel k ledničce. „Je středa a my odlétáme v pondělí,“ odpověděl James. „Měl bych udělat ještě nějaký malý nákup. Co když tě odvezu do Miltonu na autobus a stavím se v Tescu?“

Luisa se trochu zamračila. „Chtěla jsem napsat seznam, co potřebuji s sebou. Ani nevím, jestli ještě máme nějaký opalovací krém, ale budiž. Když mě pak ještě něco napadne, tak to někde dokoupím ve městě. Jen to, prosím, dobře promysli, ať máme jídlo až do konce týdne a nezůstanou tu žádné zbytky.“

James přikývl. Jeden z důvodů, proč chtěl do obchodu, byl ten, že si chtěl koupit nějaké zvýrazňovače. Když se vrátil, vzal si Nový zákon a vydal se s ním k řece. Tam si sedl a přečetl celé Janovo evangelium a zatrhal si v něm všechno, co znělo ve prospěch věčných trestů a vše, co by mohlo naznačovat opak. Měl v úmyslu to udělat postupně s celým Novým zákonem, ale nechťelo se mu začínat u Matouše, který byl nejdelší.

Pak se zamyšleně vrátil domů, ohřál si hotové indické jídlo, které si ráno koupil a sotva ho snědl, sedl si k počítači a začal luštit ten první, nejponičenější dopis Nikolase Renarda. Když se Luisa odpoledne vrátila, mohl se jí pochlubit s hotovým dílem.

Luisa se svalila unaveně na pohovku a poznamenala: „Dnes už nikam nejdu. Docela se začínám těšit na tu dovolenou. Týden takhle v jednom kole mi stačí. Dneska nám přišlo opravdu dost zákazníků a mimo jiné se prodal ten stůl, ve kterém jsme našli ty dopisy. Vyfotila jsem si ho předtím na památku.“

„Já už jsem se dnes prošel, takže nevádí, že nikam nechceš jít,“ ujistil ji James. „I když pak možná půjdu ještě na krátkou procházku. Rád bych se šel modlit ven, víš, že doma se na to nedokážu moc soustředit.“

Luisa přikývla a místo odpovědi se zakousla do čerstvého pečiva, které jí James připravil.

„Hrabě Renard nám trochu nahrál s tou svobodnou vůlí,“ začal James. „Je to jedna z věcí, které tam zmiňuje. Je to dopis z 27. 10.1725. Poslouchej.“

Milý Matte,

děkuji za Tvůj dopis. Jsem rád, že jsi mi napsal tak obsáhle o tom, jak se vám všem daří. Máš určitě spoustu jiné práce teď, když jsi zůstal sám a doma máš ještě dvě nedospělé děti.

Jak se máme my? Rád bych řekl, že dobře, ale dělá mi starosti Luciin manžel Adam. Je vážně nemocný, v posledních měsících velice zhubl, je kost a kůže a nikdo mu neumí pomoci. Někdy mi připadá, že ho naživu drží jen vůle, aby se dožil dvacátého výročí jejich svatby. Ale asi to vše víš od Marca, jsou už léta nejlepší přátelé. Každopádně je na tom tíživé, že jeho dědeček ještě žije, je mu devadesát a je pro něho těžké dívat se na to, jak mu před očima schází milovaný vnuk.

Takže ty diskutuješ se svým kamarádem o myšlence záchrany všech lidí a neumíš mu dobře vysvětlit celou tu záležitost se svobodnou vůlí, a také Lukáše 16. kapitulu – Lazara a bohatého muže – a po mně chceš, abych Ti napsal, co si o tom myslím?

Víš, co se mne týče, já svou víru ve spasení všech stavím na třech základních bodech, i když bych jich asi našel podstatně víc. Pro mě byla vždycky klíčová všechna ta slova o tom, že se každé koleno skloní a každý jazyk bude vyznávat Pána, nebo že dojde ke smíření všeho, co je na zemi a na nebi a podobné verše. Další podstatná věc pro mě bylo vždy slovo 'aiónion', o kterém podle mne lze ze širokého kontextu biblických textů i jiné literatury spolehlivě dokázat, že neznamená věčný a třetí věc pro mě byla vždy prostá logika. Stačí si představit nekonečno a už mě z toho bolí hlava. Neumím si představit ani věčně trvající život, natož nekončící tresty či snad dokonce mučení. Pokud je Bůh Otec a láska, jak by mohl něco tak zvráceného vůbec vymyslet? Všechny ty řeči o svobodné vůli nebo dokonce spravedlnosti jsou podle mne naprostý nesmysl. Zejména to, že by bylo něco spravedlivého na věčném mučení, je podle mne zcela absurdní a nelogické. Takže tohle jsou pro mne základní stavební kameny

mé víry a taková místa jako Lazar a bohatý muž mě celý život trochu zlobí, ale není to pro mě to stěžejní.

„Pár vět toho dopisu je tak poničených, že jsem je nerozluštil,“ řekl James, „ale asi to nevádí. Bylo tam slovo Jac a Armin a zjistil jsem, že se té víře o tom, že je pro spasení všech klíčová svobodná vůle, říká arminianismus, protože s tím přišel Jakub Arminius, který žil v letech 1560 – 1609 a jeho učení mělo být určitá protiváha tvrdé kalvinistické predestinace. Tedy popravdě řečeno si myslím, že ta dnešní verze o svobodné vůli je od té jeho trochu odlišná, díval jsem se na to jen na Wikipedii, ale budiž. Je tam ta hlavní myšlenka, že záleží na tom, jak se lidé sami rozhodnou a tak to bere i Nikolas Renard.“

Někdy si říkám, proč má být vlastně ta svobodná vůle tak klíčová? “ pokračoval James ve čtení dopisu. Tedy proč je tak klíčová tady na zemi, když končí v okamžiku smrti? Co je se svobodnou vůlí celou věčností? Kde je svobodná vůle těch lidí rozhodnout se pro Boha potom? Umím si představit určité odpovědi našich odpůrců, ale přijde mi to jako dát svobodnou vůli malému dítěti, a pak mu ji vzít, když je mu dvacet a konečně vidí spoustu věcí mnohem jasněji. A nejen mu odeprít nějaké dodatečné rozhodnutí, ale trestat ho za to, co dělalo předtím, až do konce života. Do konce, kéž by! Kdyby byl aspoň nějaký konec.

Každopádně nejzmatenější mi na tom přijde, že se to mnohdy podává jako svobodné rozhodnutí vzepřít se Bohu a odmítnutí ho, zatímco ve skutečnosti ti lidé podle mého názoru jen Boha ignorují a míjejí. Je to, jako bych si s někým dal sraz na shromaždišti dostavníků a minuli jsme se tam a já bych ho pak trestal za to, že mě vědomě odmítl, vzepřel se mi nebo byl vůči mně ve vzpouře. Sám jsem byl mnohem mírněji potrestán za mnohem skutečnější vzepření se a možná proto mě to tak rozčiluje.

Bůh je pak ve skutečnosti horší než lidé. Lidé se trápí věčnými tresty, pláčou kvůli tomu a přemlouvají Boha, aby nebyl tak ukrutný. Snaží se vykoupit penězi či dobrými skutky z rukou toho zlého a děsivého Boha, který vymyslel něco tak zvráceného. Protože jakkoliv je onen takzvaně věčný oheň určen pro ďábla a jeho anděly, ten oheň se nezapálil sám. Je v podstatě jedno, jak je to se svobodnou vůlí, protože Bůh je původcem těch věčných muk.

A opravdová svoboda vztahu je podle mne pravý opak tohoto přemýšlení. Je to, jako bych miloval ženu, která by se ale zamilovala do jiného. Pokud bych ji miloval a rozhodl se respektovat její volbu, pak bych jí popřál vše dobré a nechal ji jít a doufal, že bude mít dobrý život. Možná bych se ji mohl pokusit přesvědčit o tom, že se mnou jí bude ve skutečnosti lépe, ale těžko ji mohu za trest zavřít do mučírny, a přitom to nazvat rozhodnutím její svobodné vůle tam být. V té hrozbě podle mne svoboda není. A můžeme tu slovíčkařit o tom, jestli je to správné přirovnání a kdo za to, že tam skončila, může. Pokud já budu stavitelem a majitelem oné mučírny, tak je ta má představa svobodné vůle podivná a zvrácená.

„Vzpomínáš si na film 'The Encounter'?“ udělal James pauzu ve čtení. „Ježíš tam říká: nechceš mě následovat a nechceš mě poslouchat a peklo je místo, kde budeš od mé vůle svobodný navždy. Bylo by přece naprosto neférové, abych ukradl tvou duši ve chvíli tvé smrti a donutil tě žít navždy v mé vůli.“

„Tehdy mi to přišlo jako hluboké moudro, ale když poslouchám tohle, už mi to tak světoborné nepřijde,“ zamračila se Luisa.

„Dnes na mě vyskočilo nějaké video od ateistů, kteří si dělají legraci z křesťanství,“ povzdychl si James. „Jmenovalo se to 'Kdyby Bůh byl hasič'⁵ a hasiči tam jeli k požáru a ten jeden řekl, že nemůžou vtrhnout dovnitř a zachránit ty lidi proti jejich vůli a dokonce se jim ani zjevit. To, že v ně někdo neuvěří bez pořádného důkazu, znamená, že je odmítá. Muž v ohni zemře a hasič říká reportérce, že došlo k úmrtí, jeden muž odmítl být vysvobozen z ohně tím, že nevěřil, že tam ti hasiči jsou. Navíc vysvětluje, že zachraňuje jen ty, kdo ho milují. Nakonec ten hasič dokonce přiznává, že ten oheň založil on sám.“

Luisa si povzdechla. „Nikdy bych si dřív nedovolila o tom takhle přemýšlet, připadalo by mi to jako rouhání, ale něco na tom je.“

„Rouhání,“ zopakoval James. „A přitom to zní jen jako používání mozku, jako prostá logika.“

„Ale mají pravdu, že odmítnout Boha není to, co většina lidí opravdu dělá. Většina z nich ho z mnoha různých důvodů jen mívá. Možná i proto, že ten obraz, který jim církev nabízí, je tak nepřitažlivý,“ usoudila Luisa. „Je tam ještě něco?“

James přikývl.

Opravdu nás Bůh potřebuje zvát do vztahu tak, že nad námi visí nějaká hrozba? Vždyť víš, jak dříve přemýšlel tvůj otec. Hrozil lidem peklem a vybízel je, ať před ním prchnou k Bohu. A dovolil bych si říct: utečte ze šibenice do katova příbytku, jen tam naleznete lásku a bezpečí. Kat je ta nejúchvatnější bytost, jaká existuje.

Podle mne je nejúchvatnější bytost ve skutečnosti oázou v poušti a neexistuje vyprahlý poutník, který by tam přišel a odmítl se napít živé vody. Umíš si to představit? Žíznivý člověk na poušti odmítne toho, kdo mu podává vodu, chrstne mu ji do obličeje nebo ji vylije na zem a řekne, že ji ze svobodné vůle odmítá a že jde raději trpět do výhně pouště.

Občas vyprávím vnoučatům pohádky, které jsou zároveň přirovnáním, a teď si říkám, že tohle bude dobrý základ pro jednu z nich. Řekl jsem, že ta třetí věc, která je pro mě zásadní, je logika, ale spíše je to láska. Nevěřím, že se jí dá vzdorovat. Naopak. Laskavé lásce, která tě nechce zranit a zničit, není důvod se vzepřít. A myslím, že Bůh je v první řadě Otec a láska. Možná nás poslal na tu cestu po světě z nějakých studijních důvodů a každý se tu máme něco naučit. A věřím, že pak nás přijme k sobě. Na jedny možná čeká potlesk a na jiné káznice, ale nikoliv mučírna. Natož věčný nářek nad tím, že promarnili šanci. Lítost bez východiska. Vždyť podle mnohých to věčné ohnivé jezero není místem svobodné volby, ale pádu a nepochopení a také místem lítosti. Lidé konečně prozírají, pochopí, že Bůh existuje, že ho měli přijmout a touží po něm. A co dělá laskavý otec těchto marnotratných dětí? Otevře jim náruč? Běží jim v ústrety nebo se zlomyslně směje, odkopne je od sebe, bičuje je a mstí se jim? Proč, je-li Bůh otec marnotratného syna, nezavřel v tom příběhu svého syna do temného sklepa a nemučil ho za jeho nevěru do konce života? Či lépe nekonečně dlouho?

A my ještě někdy vedeme lidi k modlitbě: Uznávám, že jsem hříšný a zasloužím si, abys mě navždy mučil v pekle, ale děkuji ti za to, že mě tak nesmírně miluješ, že jsi místo mě umučil Ježíše a já tě teď budu navždy následovat a radovat se z toho, že jsem měl to štěstí, že zrovna já nepatřím mezi tu většinu, která se bude věčně trápit. Ó, sláva ti, úžasný Pane.

⁵<https://www.youtube.com/watch?v=LSZqH0Ms4ds>

Myslím, že jen ten náš náboženský jazyk dokáže tohle zvrácené poselství podat tak, aby zakryl jeho absurditu a šílenost. Vybil si snad Bůh částečně svou zlost na Kristu, ale na těch, kdo ho nepřijmou, si ji bude vybíjet dál? Zkrátka a dobře, Matte, něco je shnilého v království křesťanském, ale dejme na to pokličku a tu hezky pomalujme a lidem se to bude líbit. A pokud o tom budou přece jen přemýšlet, vylučme je z našeho středu a varujme ostatní, že šíří bludy.

Vždyť ne každý je tak dobrý, aby si zasloužil spasení. To jen my, chytří a chápaví, jsme měli dost rozumu a charakteru na to přijmout Krista a budeme za to navždy poctěni. Spasení nemůže být zadarmo, Matte, to lidské pýše nedělá dobře. Vždy tu musí být ti neschopní zatracenci, nad které se můžeme povýšit. A to peklo se přece jen také hodí. Vždyť je tak slastné představit si své nepřátele, jak hoří a úpí navždy. Proč je brát jako stejně hodnotné lidi, když si můžeme najít důvod pro to brát je jako bezcenný odpad?

Sám jsi vyrůstal v rodině, která věří ve smíření všech a nemusím psát tyhle běžné a zřejmé věci o tom, jakou úctu vůči lidem nauka o smíření všech ve skutečnosti působí a jak moc dbáme na svůj život my, kteří věříme tomu, že se před Božíma očima nic neskryje, byť býváme podezíráni z opaku.

Avšak přiznávám, že někdy doufám, že se mi mí nepřátele jednoho dne odmluví nebo se zasmějí své hlouposti a stále doufám, že nemohlo dojít k takovému omylu, aby tomu bylo pak naopak.

Dám písáři k přepsání své poznámky o Lazarovi a bohatém muži a přiložím to k tomuto listu, nějak jsem se rozepsal a už se mi to nechce přepisovat.

Zdraví tě Nikolas Renard

Luisa přikývla. „Má to hlavu a patu, mnohem víc, než bych čekala.“

„Taky bych řekl,“ přisvědčil James. „Pokud si člověk tu ukrutnost křesťanství přestane omlouvat a nazve ji obyčejnými drsnými slovy, zní to najednou úplně jinak. Nicméně jestli tam bylo ještě něco o tom Lazarovi, tak to jsem v těch dokumentech, které mi Thomas poslal, nenašel, ale to nevadí, všiml jsem si, že je o tom něco v jedné z těch knih, kterou jsem si stáhl.“

„Uvědomuješ si, co by to pro nás znamenalo, kdyby tohle byla pravda?“ zeptala se Luisa zamyšleně.

„Viděli bychom znovu našeho syna,“ řekl James.

„Spíš jsem si představovala všechny ty reakce našeho okolí,“ přiznala Luisa, „ale samozřejmě by to za to stálo.“

„Pokud mě tohle přesvědčí, je mi jedno, co mě to bude stát,“ řekl James. „Ale zatím se mi to tak napůl líbí a zní mi to dobře, ale zároveň mám spoustu výhrad a obav.“

„Tak to jsme dva,“ dodala Luisa.

5. kapitola

Luisa stála na palubě motorové lodi a už po několikáté si zívla. Museli vstávat ve čtyři ráno. Thomas je zavezl na vlak, kterým se dostali na letiště. V La Rochelle si vzali do přístavu taxík, protože neměli zájem někde bloudit. Teď bylo půl deváté a oni už byli na otevřeném moři a město jim mizelo z očí. Oba je nikdy nepřestávalo udivovat, jak rychle bylo možné ocitnout se během pár hodin v úplně jiném světě, vzdáleném stovky mil.

Dokud se bylo na co dívat, stáli mlčky u zábradlí. Prohlíželi si staré věže přístavu, malý maják, velké turistické lodě i řady malých jachet, které míjeli.

„Vím, že jsme ještě neprošli všechny ty dopisy,“ řekla Luisa, „nějak jsme se poslední dny zabrali do všech těch dalších univerzalistických materiálů, ale ráda bych věděla, o čem je ten Nikolasův poslední dopis. Míříme teď do jeho domu a mě by zajímalo, jak se cítil na sklonku života.“

James přikývl, zašátral v příručním zavazadle a vytáhl štos papírů. Chvilí se jimi přehraboval, a pak vytáhl poslední dopis Nikolase Renarda. Musel ho Luise překládat a občas luštit zašlé písmo, takže četl pomalu a chvílemi se zadržával, ale času na to měli více než dost.

Moje milá Lucie,

je tomu již rok, co jsem Tě naposledy viděl. Nikdy by mě nenapadlo, že mě ještě přiměješ ve čtyřiaosmdesáti cestovat do Anglie, ale stesk je mocný. Na náš pobyt v Cambridge s maminkou stále vzpomínáme. Je to, jako by to bylo včera, a přitom mi kalendář říká, že je to již rok.

Každopádně je pro mě opravdu překvapením, že jsi mi napsala, že budeš ještě v pětačtyřiceti, zřejmě naposledy, matkou. Je to už deset let, co jsi měla poslední dítě, a něco takového bych nečekal, ale vyrovnáš tím počet mých vnoučat na dvacet a to je pěkné kulaté číslo. Svá pravnoučata už ani nepočítám, i když Ty mě k tomu teď nutíš. Posílám Ti tedy to, o co jsi mě žádala, jakýsi pokus o náš rodokmen, kam má paměť sahá, a také přehled všech dětí a vnoučat Tvých sourozenců.

Vím, že mi chceš udělat radost, když píšeš, že bys tomu malému dala jméno Nikolas, pokud to bude chlapec, ale víš, že mezi pravnoučaty i vnoučaty už nějaké malé Nikolase máme? Za sebe bych řekl, že tyhle stále opakující se jména nemám moc rád. Nikdy jsem nebyl nakloněný tomu, aby se dávala jména po rodičích a říkalo se pak dospělému muži „malý Jean“, přestože byl o hlavu větší než jeho otec „velký Jean“. Už jen to, že jsme dali našemu synovi jméno David, a pak se tady motal David Renard s Nikolase Wardem, bylo občas zdrojem různých zmatků. Mně se vždycky moc líbilo jméno Élie, anglicky je to tuším Elijah, a jmenoval se tak prvorozený chlapec z těch dvojčátek, o která jsme kdysi přišli. Takže za sebe musím říct, že tím bys mi snad udělala větší radost. Žádného malého Elijaha v rodině nemáme.

Jsi někde daleko v Cambridge a já na Tebe často vzpomínám a říkám si, jestli Tě ještě někdy znovu uvidím. Nedávno jsem oslavil 85. narozeniny a nevím, kolik času mi ještě zbývá. Cítím se stále dobře. Brzy ráno chodím na dlouhé procházky po pláži, dokud ještě není takové teplo, ale na různých malých detailech si uvědomuji, že už jsem starý muž. Když někde vidím krásnou lasturu, většinou se pro ni již nesehnu a říkám si, že třeba udělá radost nějakému malému klukovi. A hlavně tam chodím sám. Tvoji maminku bolí kolena, a i když je o šest let mladší než já, tak už mi přestává stačit. A bohužel je už tím posledním člověkem mého věku, který mi zbyl. I když jsem rád, že mám zrovna ji.

Je to údělem starých lidí ztrácet blízké a milované. David byl o osm let starší než já, a i když se dožil jednadvadesáti let, jsou to už dva roky, co odešel. A ještě před ním zemřel Jonathan Ward a vévoda Croy, kterému také bylo více než devadesát. A odcházejí i další. Před třemi týdny zemřela Anabela. Stále si ji pamatuji jako mladou těhotnou ženu, kterou už jsem v rysech té stařenky, které by bylo letos 92 let, nedokázal zahlédnout. Myslím, že jsem další na řadě. A cítím především velkou zvědavost, snad stále ještě smíšenou s malou dávkou pochyb. Je to asi jako když člověk strhne z velké dálky na terč a nevidí, jestli se trefil. Co spatřím, až k tomu terči dojdou? Asi každý z nás si přeje, aby jeho život a

jeho názory byly trefou do černého. Těmi skutky jsem si nakonec asi jistější než tím, co si o Bohu myslím. Následuji jej už skoro šedesát let! Považ, jaká je to doba, děvče, ale vím? A nebo je správné to, že vím, že nic nevím? Asi se to dozvím až tam, kde ho uvidím tváří v tvář.

To, že odcházejí staří lidé, je přirozené. Těžší je, když odcházejí ti mladí. Tvému Adamovi bylo jen třiadvacet a musím říct, že mi ten kluk chybí. Kdyby se mě někdo zeptal, koho ze svých dětí mám nejraději, bylo by pro mě těžké odpovědět. Spíš byla různá období, kdy mi někdo z vás čtyř byl blíže, někdy názorově, jindy i vzdáleností a tím, jak často jsem vás vídal. Ovšem s vašimi partnery to bylo jiné. Lucas je král a nevidám ho moc často. A Joseph Ward je takový vážný klidný knihomol. Davidovo děvče je zkrátka děvče (i když by mi asi dala, vždyť je jí skoro padesát). Ale Adam se svou veselou povahou, drzými vtípkami a zároveň určitým klukovským obdivem, se kterým se mě věčně na něco vyptával, a pak mi naslouchal a upřeně mě přitom sledoval s mírně nakloněnou hlavou, mi nějak přirostl k srdci. Doufám, že mě bude jednou vítat v nebi s nějakou veselou poznámkou.

Vidím ho ve vašem Jeanovi. Bude mu za pár dní pětadvacet a já se musím hlídat, abych si neříkal v duchu, že je to „ucho“ nebo „tele“, když s ním probírám pracovní záležitosti. Má sem každou chvíli přijít a právě protože ho čekám, vzpomínám i na Tebe a na Adama. Ty sama jsi v tomhle věku byla matkou dvou dětí, on je čerstvý ženáč a čeká prvního potomka a já nevím, proč mi stále připadá jako dítě. Jsem vážně tak starý a dělí nás už taková propast? Vždyť já už v pětadvaceti snědl všechnu moudrost světa – což mě přivedlo do vězení a k Bohu. Bylo mi necelých šestadvacet, když jsem se pro svou hloupost nechal zavřít, když jsem uvěřil v Krista, a když jsem se poprvé oženil a čekal první dítě. Já byl tak dospěle arogantní a Jean je tak pokorně dětský. Tím si z něj nechci dělat legraci, mám toho kluka rád.

Nevím, jestli jsi už ve věku, kdy si umíš představit, jak mi je. Když zavřu oči, stále si vybavuji detailně některé důležité okamžiky svého života, to, co se dělo, když mi bylo pětadvacet nebo své první schůzky s tvou matkou, když mi bylo čerstvých devětadvacet a hodil jsem ji do jezera, když na nás vylétly rozzuřené vosy, ale i starší vzpomínky, třeba jak jsem spadl z koně do bláta, když mi bylo osm. Někdy to vše vidím před očima tak detailně, že mi to připadá jako včera a cítím se jen jako mladý muž, uvězněný ve starém pomalém těle, a pak se podívám na všechny své stárnoucí děti, uvědomím si, že mé nejstarší bude za rok šedesát a vidím kolem sebe svá vnoučata i pravnoučata. A občas mi tak připomínají své rodiče v onom věku, že jsem Jeanovi nedávno řekl Adame, a o těch malých ani nemluvě, ty si pletu v jednom kuse. Jak by také ne, čtyři děti, devatenáct vnoučat a pravnoučata raději nepočítám, protože se to stále mění, neustále je nějaká svatba a v jednom kuse mi někdo dává do náruče nějaká mimina a informuje mě o tom, že jsem pradědeček. A pak si konečně zapamatují jejich jména, jen abych zjistil, že ten malý Nikolas, kterého jsem si minule choval, není to mimino, které mám v ruce – Nikolas je přece ten dvouletý, co tu běhá, dědo, tohle je Anna a je to ještě ke všemu holčička. A já jí říkám Nikolasi, hrdý na svou paměť.

Tak vidíš, jak jsem dopadl. Za chvíli tu budu vši té drobotině pro legraci. Nu, ten tvůj Jean právě dorazil. Snad ještě něco připišu později, pozdravuj svého muže a ty dvě menší děti, které jsi vzala s sebou do té dálky a já se jdu starat o to, co dělá jedno z těch Tvých velkých, které jsi mi tady nechala.

S láskou tvůj táta, Nikolas Renard, 18. srpna 1731

Lucie, tenhle dopis byl psaný včera a našla jsem ho u táty na stole. Musím Ti bohužel napsat, že táta dnes ráno zemřel. Maminka je z toho samozřejmě velice rozrušená a požádala mě, abych Ti to

napsala. Každopádně to byla smrt, jakou mu mnoho lidí může závidět. Byl bystrý až do poslední chvíle a ráno řekl, že jde na svou obvyklou procházku, ale že se necítí moc dobře. Nicméně to byl jeho zvyk a on prohlásil něco o tom, že není takový lenoch, aby zůstal sedět doma. Nabídla jsem mu, že ho doprovodím, ale ještě jsem nebyla ani pořádně učesaná. Víš, jaké je, tedy byl táta ranní ptáče. Odpověděl, že bude rád a počká na mě v altánku. Přišla jsem tam o deset minut později a on tam ležel na zemi. Je to hrozný pocit, i když jsem si dovolila přečíst ten dopis, když je to to poslední, co asi napsal a uvědomuji si, že se od té doby, co zemřel strýček David, cítil dost opuštěný. Měl maminku moc rád na to, aby Ti napsal, jak je zapomnětlivá a jak hrozné nesmysly občas říká a v žádném směru mu už nestačí. I když už bydlíme nějakou dobu s ním, ach jo, nemůžu si zvyknout psát v minulém čase, bylo to pro něho asi jiné, než když měl kolem sebe lidi, se kterými ho spojovaly dávné vzpomínky. Občas se dívám na jeho portrét v jídelně, kde mu je asi čtyřicet let a uvědomuji si, že si ho takového ještě pamatuji, a jak moc se od té doby vzhledem změnil a že je to vážně dávno. O těch dalších věcech, které bude potřeba řešit, napíšu příště. Víš, že chtěl rozdělit ty pozemky, které získal jako mladý od krále, mezi svá vnoučata, ale na to je čas. Ted' nás čeká pohřeb a život mi v tuhle chvíli připadá smutný, i když se nám před týdnem narodila další vnučka (Elodie) a tohle mrně bylo to poslední, které táta viděl. Opatruj se a napiš, zasloužilá matko. Budeš mít dítě, které bude mladší než tvé první vnouče. Vím, že se to občas stává, ale u nás v rodině jsi první, tak si tě aspoň budeme mít kvůli čemu dobírat.

Julie

James skončil a oba zůstali mlčky sedět na palubě a dívali se na ostrov Le pays de Cygnes, který se jim zvětšoval před očima. I oni dva byli plní vzpomínek, tak jako všichni staří lidé. Luisa cítila, že je jí Nikolas po přečtení tohoto posledního dopisu o dost bližší, protože si uměla přesně představit, jak mu bylo, když ho psal. V životě každého člověka přijde chvíle, kdy je už zbytečné si dělat plány do budoucnosti, ale člověk se mnohem spíše soustředí na každodenní drobné radosti a starosti, a také vzpomíná.

6. kapitola

„Vítám vás v Zemi labutí,“ přivítal je anglicky majitel penzionu, Francois Petit, který jim slíbil, že je osobně vyzvedne v přístavu. Luise nebylo na lodi nijak špatně, ale stejně byla ráda, že je zase na pevné zemi. Vzápětí ale zjistila, že to, čím je Francois vyzvedl, je malý motorový člun. Nechápala, proč je na tuhle skutečnost aspoň neupozornil, ale na druhou stranu byli na ostrově a možná to byla pro místní naprosto běžná forma dopravy.

„Nemám ani auto,“ potvrdil jí vzápětí Francois. „Kousek od nás je velký obchod, který má vlastní přístavní molo a je mnohem pohodlnější a rychlejší nakoupit lodí nebo tak vyzvedávat naše hosty. Rouge je staré město a doprava je tu hrozná. Sice je to teoreticky stále hlavní město a sídlo krále, ale ve skutečnosti je nejdůležitějším městem ostrova Croy. Je to moderní město založené v 18. století. Zakladatelé města, z nichž jedním byl i hrabě Nikolas Renard, udělali tehdy napříč celým městem dva obrovské bulváry, vzdálené od sebe asi kilometr. Na jednom z nich je dnes pěší zóna a jezdí tam jen historická tramvaj a obklopují ho obchody, zatímco ten druhý byl dostatečně široký na to, aby pojal čtyřproudovou silnici. Díky tomuhle počínu nebyl v celém městě nikdy vážnější problém s dopravou.“

Luisa ho zvědavě poslouchala. „Jsem ráda, že mluvíte anglicky. Můj manžel je učitel francouzštiny, ale já ze všeho nejlépe umím říct: „Je ne comprends pas, parles vous anglais?“ (Já vám nerozumím, mluvíte anglicky?)

Francois se zasmál. Luisa se usmála a pokrčila rameny. Jeho smích se jí líbil. Mohlo mu být asi pětáctýřicet, takže byl zhruba ve věku jejich syna, měl široká ramena a lehce prosedivělé dlouhé vlasy, stažené do culíku a Luisa si ho uměla představit jako herce, který hraje nějakého silného námořníka.

„Wardovi,“ pokračoval pak Francois zamyšleně. „Tohle jméno se opakuje v rodokmenech Nikolase Renarda, který nechal postavit dům, do kterého vás teď vezu. Pátráte po svých kořenech nebo je to náhoda?“

„Zjistili jsme, že jsme s ním zřejmě příbuzní a byli jsme zvědaví. Samozřejmě nás zlákala možnost ubytovat se přímo v domě, kde Nikolas Renard žil,“ odpověděla Luisa.

„Budete ubytováni dokonce v jeho bývalé ložnici,“ upozornil ji Francois. A pak pokračoval. „Popravdě řečeno asi polovina mých hostů jsou nějakí jeho vzdálení potomci. Mám ten penzion už dvacet let a kdysi jsem počítal, kolik může mít muž, který zemřel v 18. století, potomků. Když jsem vzal čtyři generace na století a jen tři děti na jednu generaci, tak mi tehdy vyšlo půl milionu jen v jedné linii. A Renard měl dvacet vnoučat. To by znamenalo, že dnes může být klidně deset milionů lidí, kteří jsou jeho přímými genetickými potomky. Ale řekněme, že jsem jednu generaci vynechal a vynásobme to třeba jen dvěma a může to být podstatně více. Je to neskutečné číslo. Tehdy mě to napadlo, protože jsem ten penzion čerstvě otevřel a jakýsi podivín se dožadoval pobytu zdarma nebo aspoň výrazné slevy, protože byl můj vzdálený příbuzný z 19. století. Chvíli jsem měl výčitky, že jsem na něho nebyl vlídnější, ale byl jsem mladý a zadlužený až po uši a ten jeho požadavek mě rozzlobil. Tak jsem si pak udělal tenhle výpočet a byl jsem tomu rád. Nikdy jsem se pak už necítil hloupě, že vybírám peníze od svých vzdálených příbuzných. Nutno ale říct, že se to od té doby za těch dvacet let opakovalo už jen dvakrát. Takže, jak jste s Renardem příbuzní?“ zeptal se Francois.

„Jmenujeme se Wardovi,“ řekl James, „a Nikolasova nejmladší dcera Lucie se podruhé vdala za Matta Warda, se kterým měla jediného syna, který se jmenoval Elijah. A já mám svůj rodokmen udělaný k jinému Elijahovi Wardovi, který mohl být jeho syn. Ale nemám pro to zatím důkaz.“

Francois přikývl. „Jsem v kontaktu s jedním pánem, který má podrobný rodokmen celého rodu. Dokonce udělal internetovou stránku rodokmen Nikolase Renarda. Pokud to nenajdeme tam, můžete mu napsat. On sám bude na druhou stranu určitě rád, pokud mu to doplníte o svou linii. Jezdí k nám na dovolenou každý rok a nechává tu své vizitky. Je to Angličan a jmenuje se Andrew Leroy. Leroy byl mimo jiné Renardův přítel a spolupřekladatel Bible, autor překladu Starého zákona. Jeho vnuk si pak vzal jednu z Renardových vnuček, takže byli nakonec v dalších generacích také příbuzní.“

„Myslím, že máme onomu pánovi co nabídnout,“ nadhodil James a stručně jejich hostiteli řekl o nalezených dopisech.

Francois vypadal zaujatě. „Víte, hrabě Renard je jedna z nejvýznamnějších historických osobností tohoto ostrova. Každé dítě se o něm učí ve škole a čte si povinně knížku o jeho životě. Je samozřejmě známý hlavně jako spoluzakladatel města Croy. Architekti vyzdvihují ony dvě široké ulice, které vymyslel, a ekologové ho zase milují, protože je to pro ně vzor rekultivace krajiny. První domy, které se tam stavěly, byly velice nízké a dlouhé a cílem bylo mít co největší plochu střech, ze kterých se pak voda sváděla do nově vybudované obří nádrže. Dnes je na jejím místě koupaliště. A navíc celé to město je plné zeleně a parků, a přitom bylo založeno v podstatě na polopoušti. Musela to být tehdy